

Herbert George Wells (21 września 1866 w Bromley - 13 sierpnia 1946 w Londynie)

*Ten brytyjski wizjoner z londyńskiej gminy,
uczył go "Darwin's Bulldog" i to nie kpiny,
podróżnik w czasie,
na wszystkim znał się:
"Ludzi z pewnością Bóg nie ulepił z gliny!"...*

(ebs)

□□□Herbert George Wells - brytyjski pisarz i biolog. Po napisaniu powieści takich jak "Wojna światów", "Wehikuł czasu" i "Wyspa doktora Moreau" stał się jednym z pionierów gatunku science fiction.□

Urodził się 21 września 1866 w Bromley, w hrabstwie Kent (obecnie jest to dzielnica Londynu) jako czwarty, ostatni syn Josepha Wellsa i Sarah Neal. Dzieciństwo spędził w "Atlas House" przy "47 The High Street" - nędznej kamienicy. Jego rodzice z trudem radzili sobie z utrzymaniem rodziny. Ojciec, Joseph Wells, próbował swych sił prowadząc mały sklepik, pracując jako ogrodnik i jako zawodowy gracz w krykieta. Jednak w 1877 złamał nogę, w związku z czym nie mógł zarabiać na życie. Z tego powodu matka Herberta zaczęła pracę jako służąca w "Up Park" - siedzibie miejscowych bogaczy. Jednak jej charakter spowodował utratę pracy w 1893.

Wcześniej niż ojciec, w 1874, Herbert też złamał nogę. To nieszczęśliwe zdarzenie spowodowało, że przykuty na dłuższy czas do łóżka ośmioletni wówczas Herbert z nudów zaczął czytać dużą liczbę książek, co w znaczącym stopniu ukształtowało jego osobowość i bogatą wyobraźnię. W tym samym roku wstąpił do szkoły podstawowej nazwanej na cześć Thomasa Morleya - "Akademią Handlową pana Morleya". Tam uczył się podstaw ortografii, matematyki, stylistyki, historii i księgowości. Jednak wypadek ojca zmusił Herberta w 1879 do opuszczenia szkoły.

W 1880 próbował swych sił jako stażysta w sklepie tekstylnym w Windsorze, jednak ta trudna i monotonna praca stanowiła dla młodego człowieka ciężkie wyzwanie. Następnie został pomocnikiem nauczyciela w malutkiej, prywatnej szkole w Wookey. Kiedy szkoła zbankrutowała, Wells trafił do apteki w Midhurst jako uczeń. Rodzice nie byli w stanie utrzymać syna, więc i ten etap jego życia zakończył się niepowodzeniem. Zmuszony przez życie piętnastoletni chłopiec wrócił znów do sklepu tekstylnego, tym razem w Southsea, ale ciężka wielogodzinna praca dawała mu się we znaki i po dwóch latach wrócił do matki do "Up Park".

Następnie trafił do szkoły średniej w Midhurst prowadzonej przez Horacego Byatta, gdzie uczył się już wcześniej łaciny podczas pracy w aptece. Tam został nauczycielem na stażu. W tym też czasie podnosił swe kwalifikacje pedagogiczne i w 1884 uzyskał roczne stypendium w "Kensington Normal School" w Londynie za świetne wyniki egzaminów. Studiował tam głównie biologię pod okiem Tomasza Huxleya [1], osiągając bardzo dobre oceny. Niestety nie stać go było na zamieszkanie w Londynie, więc zajmował ciasny i zimny pokój w Westbourne Park, codziennie dojeżdżając lub gdy go nie było na to stać - docierał pieszo do szkoły.

W następnym roku studiował fizykę, ale już nie z tak świetnymi wynikami. Następny rok studiował geologię, ale nie zdał egzaminów i w 1887 musiał opuścić szkołę. W tym czasie był także redaktorem w czasopiśmie studenckim "The Science School Journal", gdzie ukazała się w 1888 jego pierwsza wersja późniejszego "Wehikułu czasu".

<https://www.youtube.com/watch?v=36UQCZEsY9g>

W 1887 trafił do szkoły pod nazwą "Akademia Holt" we Wrexham w Walii. Tam podczas rozgrywek sportowych

doznał ciężkiego urazu nerki, a po tym wypadku i po stwierdzeniu gruźlicy wrócił ponownie do "Up Park". W 1888 został zatrudniony jako nauczyciel języka angielskiego, matematyki i rysunków w "Henley House School" w Londynie. Szybko zdobył uznanie wśród swych uczniów. W latach 1890-1893 uczył w "University Correspondence College", lecz jego praca polegała bardziej na sprawdzaniu testów uczniów niż na nauczaniu. Tutaj też napisał swój podręcznik biologii "Textbook of Biology" wydany w 1893.

W październiku 1891 Wells poślubił swą daleką kuzynkę Izabelę Marię i zamieszkali w wynajętym domku. Ich życie nie układało się dobrze, dochodziło do kłótni z ograniczoną intelektualnie żoną. Małżonkowie rozstali się i Wells od 1894 związał się ze swą, poznaną wcześniej, studentką Amy Catherine Robbins, którą poślubił w 1895. W tym też czasie pogorszył się stan jego zdrowia, musiał więc zrezygnować z nauczania.

To spowodowało, że zajął się całkowicie pisaniem. Pisał coraz więcej materiałów dziennikarskich do prasy, zaczął także wydawać nowele i powieści. Przyniosło mu to sukces finansowy, a za uzyskane w ten sposób pieniądze kupił posiadłość w Heatherlea, by w końcu w 1900 osiąść w wybudowanym przez siebie domu o nazwie "Spade House" na wybrzeżu Anglii.

W 1898 wraz z żoną i z przyjacielem George'em Gissingiem wyruszył w podróż do Włoch. Jednakże w tym czasie nasiliły się kłopoty z nerką.

W 1901 urodził się pierwszy syn Herberta i Katarzyny - George Philip, a dwa lata później drugi syn - Frank Richard. Potem stosunki między małżonkami zaczęły się psuć, a powodem były romanse pisarza.

W 1902 wstąpił do Towarzystwa Fabiańskiego ("Fabian Society") głoszącego ideały o podłożu socjalistycznym. Jednak na skutek wewnętrznych tarć w ugrupowaniu i konfliktu z Bernardem Shawem opuścił zniechęcony to ugrupowanie w 1906.

W 1910 sprzedał "Spade House", a w 1911 przeniósł się do Francji. Rok później powrócił do Anglii. W 1914 i 1920 odwiedził Rosję. Zwłaszcza ta druga podróż, rosyjska bieda i katastrofa gospodarcza skłoniły pisarza do snucia katastroficznych wizji w swych powieściach fantastycznych. Lenina po rozmowie z nim ocenił jako marzyciela. Ponownie odwiedził ten kraj w 1934 przeprowadzając między innymi długi wywiad ze Stalinem.

Wybuch I wojny światowej traktował początkowo jako szansę dla Anglii na zdobycie dominującej roli, dzięki której na świecie miał zapanować pokój, wkrótce jednak zmienił zdanie i stał się pacyfistą. Z tego powodu II wojna światowa była dla niego ciężkim przeżyciem. Spędził ją w Londynie, doświadczając bombardowania stolicy Wielkiej Brytanii.

Wells tworzył bardzo dużo. Pisał również pod pseudonimem Reginald Bliss. Na temat swojej niezwykle pracowitości mawiał:

"Pisanie mnóstwa książek i artykułów nie jest dowodem mądrości czy energii, lecz tylko przyzwyczajeniem do siedzącego trybu życia."

Książki "Niewidzialny człowiek" czy "Wojna światów" stały się kanonem gatunku. Adaptacja radiowa "Wojny światów" wykonana przez Orsona Wellesa wywołała w 1938 panikę w USA, gdyż słuchacze uznali słuchowisko za relację z prawdziwej inwazji.

https://www.youtube.com/watch?v=OzC3Fg_rRJM

Powstał o tym film:

<https://www.youtube.com/watch?v=7jeW30vLwds>

"Wojna światów" doczekała się również wersji muzycznej. "Jeff Wayne's Musical Version of the War of the Worlds" to jedno z ciekawszych dzieł muzyki rozrywkowej lat 70. XX wieku. W rolę narratora wcielił się Richard Burton. Kolejne reedycje płyty ukazały się w latach 1995 i 2005.

<https://www.youtube.com/watch?v=2eCAphdQPck>

"Wojna światów" została sfilmowana dwukrotnie - w 1953 i 2005 przez Stevena Spielberga.

<https://www.youtube.com/watch?v=P9T9f3UbGuo>

Najsłynniejsza powieść Wellsa "Wehikuł czasu", opublikowana w 1895, doczekała się licznych wydań na całym świecie. Również zekranizowana dwukrotnie, po raz pierwszy w 1960, po raz drugi w 2002. Pierwsza ekranizacja była udana, druga znacznie mniej.

"Wyspę doktora Moreau" zekranizowano trzykrotnie - w latach: 1933, 1977 i 1996.

Jego twórczość z tego okresu przepełniona jest pesymistyczną wizją świata. Po sukcesie, jaki przyniosły Wellsowi powieści science-fiction, skierował swoje zainteresowania w stronę literatury obyczajowo-społecznej. Kolejny etap jego twórczości to utopie i traktaty, a także dzieła encyklopedyczne z zakresu historii, filozofii, biologii i nauk ekonomicznych.

W 1933 w powieści *The Shape of Things to Come* przewidział, że wojna światowa, której się bał wybuchnie w styczniu 1940.

<https://www.youtube.com/watch?v=atwfWEKz00U>

Przez siebie współczesnych był uważany za publicystę oraz rzecznika postępu kulturalnego i reform społecznych o poglądach pacyfistycznych. Jest jednym z najpoczytniejszych pisarzy fantastyki naukowej, wywarł duży wpływ na przemiany polityczne w Anglii po I wojnie światowej.

Wells napisał sześćdziesiąt trzy książki, głównie z obszaru fantastyki, ale także powieści obyczajowe, filozoficzno-historyczne, socjologiczne oraz z zakresu biologii. W 1920 napisał "The Outline of History", "Historię świata", książka ta wywołała burzliwą dyskusję między pisarzem a historykami, biologami, paleontologami itd., którzy uznali, że podkopuje ich autorytet. Bogato ilustrowana historia świata od jego początków była wielokrotnie wydawana i tłumaczona.

"Lepienie z ludzkości jednej społeczności nie oznacza stworzenia społeczności jednolitej, wręcz przeciwnie; przyjazne i odpowiednie wykorzystanie poszczególnych cech w atmosferze zrozumienia... Społeczności oparte na jednym szablonie, jak pudełka żołnierzyków, są raczej tworem przeszłości niż przyszłości." ("Historia świata")

<https://www.youtube.com/watch?v=BENaligddFY>

Z czasem Wells stał się autorytetem, a z jego zdaniem liczyło się całe społeczeństwo. Jednak po latach niektórzy podsumowywali:

"Od 1920 roku trwonił swój talent." (George Orwell)

"Wellsowskie prace historyczne dziś nudzą, a rozważania polityczne irytują. Ocalał za to Wells wizjoner, który wymyślił antygravitację, światy równoległe, ludożercze rośliny i telewizję międzyplanetarną." (Piotr Gociek, "Wprost", 24 września 2006)